

Innhold

Fra lederen:

Fra tabu og taushet til tale og samtale i det offentlige rom	3
--	---

Fra bokbad i Kompasset:

Å eie sin egen historie	4
-------------------------------	---

Fra politikerne:

Det koster å komme for sent inn	6
Kompasset står for et viktig menneskesyn og jobber helsefremmende	7

Brukerrådsseminaret:

Brukermedvirkning i Kompasset	8
91 prosent fornøyde unge i Blå Kors Kompasset	9
Ny avdeling på Lillehammer	9

Fra fagpersonen:

Ingen barn skal behøve å vokse opp med fulle foreldre	10
---	----

Fra avdelingene

12

Tall fra Blå Kors Kompasset 2017	14
--	----

Film, teater og Kompasset:

Natta pappa henta oss	16
En sterk og modig historie om trangen til å bli sett og elsket	17

Litt av hvert:

Gruppetilbudet i Blå Kors Kompasset	18
Foredragsvirksomhet og formidlingsarbeid.....	19
Fra ledergruppen	19

KOMPASSET ER

Blå Kors Kompasset tilbyr terapi og rådgivning til unge mellom 14 og 35 år som har foreldre med alkohol- eller andre rusproblemer. Tilbudet er gratis og uten krav til henvisning. Blå Kors driver Kompasset i Oslo, Sandnes, Bergen, Lillehammer, Trondheim og Tromsø.

BLÅ KORS NORGE ER

Blå Kors er en tverrkirkelig diakonal organisasjon som arbeider med og for mennesker som strever med å mestre hverdagen. Blå Kors fokuserer spesielt på de som på grunn av egen eller andres rusavhengighet er i en vanskelig livssituasjon.

FINANSIERING

Blå Kors Kompasset er finansiert av og drives i samarbeid med Helsedirektoratet. Avdelingene i Bergen og Trondheim har inngått avtaler om samarbeid og tilleggsfinansiering fra kommunene. Sandnes har inngått avtaler med Stavan-ger og Sandnes kommune.

BLÅ KORS KOMPASSET TAKKER

Vi takker Gjensidigestiftelsen for støtten i 2017 og alle øvrige støttespillere og samarbeidspartnere. En spesiell takk går til brudeparet Ann-Kristin Eidsvåg og Inge Arild Kjølås, som i stedet for gaver ønsket penger til Kompasset Trondheim.

Et stort takk til søstrene Maja Sneltvedt og Nora Skauli, for minnegaven til Kompasset Oslo etter deres fars bortgang

Fra lederen:

Fra tabu og taushet til tale og samtale i det offentlige rom

Blå Kors Kompasset bidrar til økt kunnskap om konsekvensene av å vokse opp i familier med alkohol- og andre rusproblemer. I dette arbeidet gjør unge som går hos Kompasset, brukerrådene og terapeutene en stor og modig innsats hver dag: De jobber med å sette ord på opplevelser og erfaringer i terapirommet og på temakveldene, de står på stand, holder foredrag, blir intervjuet i ulike medier og skriver innlegg i ulike fora. Historier blir fortalt, delt og spredd. Hver stemme betyr noe og gjør en forskjell.

I 2017 har vi fått mange nye talspersoner for vår sak: TV-serier, film, teater og litteratur har gjennom kreative uttrykksformer gjort erfaringene til dem som har vokst opp i familier med alkohol- og andre rusproblemer, synlige for et stort publikum. Historiene som fortelles, åpner opp og formidler det smertefulle innholdet som ligger i livsbagasjen hos unge som oppsøker Kompasset. Etter å ha vært med og sett filmen *Natta pappa henta oss* av Steffan Strandberg sa kjæresten til en av dem som går hos Kompasset: *Først nå skjønner jeg hvordan du har hatt det, og hva du bærer på.* De kunstneriske uttrykkene hjelper oss til å høre, se og erkjenne på nye måter.

Det som ikke sies, kan heller ikke erkjennes. De mange fortellingene som er brakt ut i det offentlige rom den senere tid, bidrar til å svekke fortielsen og tabuiseringen av et stort folkehelseproblem: Alkohol er det desidert mest utbredte rusmiddelet i samfunnet vårt og utgjør et stort folkehelseproblem. Over 90 000 barn og unge vokser opp

i hjem hvor det drikkes så mye at det går ut over omsorgen. Det får konsekvenser.

Kompasset har stor pågang av unge: I 2017 mottok 603 unge hjelp hos oss, av disse var 308 nye. I september åpnet vi vår sjette avdeling i Lillehammer. Vi utvider vårt gruppetilbud. Over 30 prosent av de unge som oppsøker Kompasset, oppgir at de aldri har snakket med noen om foreldrenes rusproblemer. Mange forteller om ensomhet, om skam, om det å føle seg utenfor og annerledes. I gruppeterapien får deltagerne anledning til å bli kjent med seg selv gjennom møter med de andre gruppedeltagerne. De erfarer at de ikke er alene.

Forfatteren og forskeren Anne Bitsch skrev det slik på Facebook dagen etter et bokbad i Kompasset: *I mitt nesten 40-årige liv har jeg aldri sittet i en gruppe med mennesker som har hatt samme type oppvekst. Har nok skammet meg for mye og tenkt at ofre kan andre få være, jeg trenger ikke dette, jeg klarer meg selv. Men sannheten er vel at vi alle trenger et speil i blant og at det å møte blikk som taust sier: «Jeg også» kan endre en del. Det skjedde i går.*

Det er gull hver gang tausheten brytes og talen og samtalen tar form. Taushet skiller oss mennesker, den berøver oss den hjelpen, solidariteten og det fellesskapet som samtalen kan lokke frem og skape.

”Det er gull hver gang tausheten brytes og talen og samtalen tar form”

Frøydis Eidheim
virksomhetsleder for
Blå Kors Kompasset.

Fra bokbad i Kompasset:

Å eie sin egen historie

Hvordan kan en vite om noe er sant, hvis det aldri har vært noen andre der til å fortelle deg at det du opplever, er riktig? Anne Bitsch er forsker, forfatter og feminist. Anne Bitsch er faktisk en hel del ting når hun besøker Kompasset for en temakveld om sin nylig utgitte bok *Går du nå, er du ikke lenger min datter*. Hun er et trekkplaster, lokalet er fylt. Hun berører, det kommer både tårer og latter fra stolradene. Og hun er barn av en alkoholiker.

Det er oppveksten i et middelklassehjem med en samfunnsengasjert, velformulert mor som fyller boken. En mor som drakk, men som ikke så ut som en typisk alkoholiker, og en far som lærte Anne å sykle, som tok henne med på klassiske konserter, og som også begikk seksuelle overgrep mot henne da hun var tenåring.

– De siste månedene har jeg øvd meg på å fortelle folk om bakgrunnen min. Jeg har øvd meg på setningen: «Jeg er barn av en alkoholiker, hun drakk seg ihjel.» Og til det uunngåelige oppfølgingsspørsmålet «Hva med faren din, da?» har jeg øvd meg på ikke lenger ty til «Nei, vi har ikke kontakt, mye trøbbel i familierelasjonene» og heller si: «Nei, vi har ikke kontakt, jeg ble utsatt for overgrep.» Det er noe av det vanskeligste jeg har gjort, og gjør, i livet, leser Anne Bitsch fra boken sin.

– *Hvordan har du klart å tro på din egen historie så mye at du har fått til å skrive en bok om den?*

– Sannheten er at jeg ikke har klart å tro på den hele tiden. Etter at boken ble gitt ut, har jeg hatt mange samtaler med mamma, selv om hun har vært død i ti år. Én ting er å skrive en bok og finne sin egen stemme, men noe annet er å stå imot det hun sier til meg når jeg drømmer om natten. Da spør hun meg foraktfylt om jeg tror folk vil synes synd på meg. Det får meg til å skamme meg, og det gir meg glimtvis dårlig samvittighet for å ha skrevet boken.

Middelklassens forbannelse

Hvordan ser en alkoholiker ut? En tannløs, uflidd person i skitne klær som sitter på togstasjonen med en ølboks i hånden, kan alle plukke ut. Hva med den veltalende advokaten med nystrøkne skjorter (og lommelerka diskre plassert innerst i kontorskuffen) eller mattelæreren med de sterke meningene, som alltid tar seg et glass for mye når det er lønningspils? Og hvordan ser barna deres ut, de barna som vokser opp med rus?

– Det finnes ingen sjekkliste for barn av alkoholisererte middel- og overklassefamilier. Det er ikke sånn at vi som har vokst opp med en alkoholisert forelder, ser ut på den ene eller andre måten. Derfor er vi ekstra vanskelige å få øye på, sier Anne Bitsch.

– Det gjør også at ensomheten blir desto større. Jeg visste ikke om noen andre som hadde det som meg, og da var det heller ingen å snakke med om det. Hadde det bare funnes et sted som Kompasset som jeg kunne gått til da jeg var tenåring, tror jeg

Tine Eide (t.v.) sammen med Anne Bitsch ved bokbadet hos Kompasset Oslo.

mye kunne vært annerledes. Ensomheten – da hadde jeg visst vi var flere. Skammen – om jeg hadde hatt noen å dele det med og som kunne sagt: «Sånn har også jeg det.» Selvbildet – å vite at det å ha en alkoholisert forelder ikke automatisk gjør deg til en taper.

Berøringsangst på hver sin tue

– Det året det virkelig tok av hjemme hos meg, prøvde jeg å få hjelp. Ved en anledning løp jeg hjemmefra, livredd for hva moren min kom til å gjøre hvis hun fikk tak i meg. Jeg hamret på døren til naboene – som slapp meg inn og lot meg bli en liten stund før de sendte meg hjem igjen da mamma ringte på og krevde meg utlevert. De så hva som foregikk, men gjorde ingenting. Og den berøringsangsten, den er med på å svikte barn som trenger det som mest.

– Én ting var da, på nittitallet, men jeg tror det er enda verre nå. Min opplevelse er at vi lever mer og mer på hver vår tue, og mye av samværet og interaksjonen med andre foregår digitalt. Hvordan skal det da være mulig å se de barna som trenger å bli sett? Hvor skal de løpe om det smeller hjemme hos dem, slik det gjorde hos meg? spør Bitsch.

– Fellesskapet bryter ned skammen. Vi som har vokst opp med rus, bærer alle en stein i sekken, som gjør visse ting ekstra tungt. Men å høre «Jeg også, jeg har også hatt det sånn» er noe av det viktigste, noe av det aller viktigste sånne som oss kan høre.

Tine Eide

Fra politikerne:

Det koster å komme for sent inn

Siden 2014 har både Bergen og Trondheim Kommune gitt et årlig driftstilskudd til Kompasset. Blå Kors Kompasset er glad for det gode samarbeidet med begge kommunene.

Rebekka Ljosland (KrF), byråd for helse og omsorg i Bergen kommune, uttaler at Kompasset gjør en viktig jobb. Politikerne ser at disse unge har behov for et eget sted hvor de kan ta med seg sin historie og bli møtt av mennesker som forstår dem. Som samfunn kommer vi ofte for sent på banen når det gjelder å ta vare på barn som vokser opp i familier med misbruk av alkohol og andre rusmidler.

Mange kan kjenne til problemer i familier med rusproblemer – naboer, barnehage, familie, helsestasjon og skole – uten å foreta seg noe. Vi må ikke la oss lure av vellykkede fasader og tilpasningsdyktige barn og unge. Alkohol- og rusproblemer finnes i alle samfunnslag og alle familietyper. Flere burde vært fanget opp mye før.

Kompasset har erfarne terapeuter med høy kompetanse, og hjelpen er lett tilgjengelig for brukerne. Det at tilbudet er for unge fra 14 år og oppover, er viktig og positivt.

Jeg skulle gjerne ønske at det var mer oppmerksomhet rundt det å vokse opp i familier med alkohol- og annet rusmisbruk. For eksempel etterlyser jeg mer undervisning om dette allerede i ungdomsskolen.

Ljosland understreker også hvor viktig det er å begrense mulighetene for å få tak i alkohol. Hun har gått i bresjen for å innskrenke skjenketidene i Bergen og for å stenge alkoholsalget på julaften.

Det koster samfunnet mye å komme for sent inn med hjelp for barn og unge som har det vanskelig og sliter. For meg er de samfunnsmessige sidene ved dette problemet ikke først og fremst av økonomisk art. Det viktigste er de menneskelige kostnadene ved ikke å få hjelp. Her bidrar Blå Kors Kompasset med helt uvurderlige tiltak. Det gir enorme samfunnsøkonomiske gevinster å støtte denne gruppen unge mennesker slik at de kan fungere godt i eget liv.

Intervjuet av Janne Ribas

Blå Kors Kompasset står for et viktig menneskesyn og jobber helsefremmende

Geirmund Lykke, kommunalråd i bystyret og gruppeleder for KrF, har gjennom flere år engasjert seg for Blå Kors Kompasset Trondheim. Vi spurte han hva det er med Kompasset som gjør at han og andre politikere bidrar til at dette tilbudet finnes. Han trekker frem et frokostmøte i 2013 mellom brukerne av Kompasset og gruppelederne for de ulike partiene i byen:

Møtet gjorde et meget sterkt inntrykk på meg som medmenneske og politiker. Sammen med brukerne synliggjorde dere behovet for tidligst mulig hjelp til en sårbar, utsatt gruppe som lett faller utenfor. Dere viste hvordan hjelpen dere gir, er svært viktig for denne gruppen. Jeg ble også vitne til fellesskapet brukerne imellom. Dette er en viktig og fin del av i Kompasset.

Siden har jeg fulgt dere gjennom møter med både ansatte og brukere. Jeg har tillit til måten Kompasset drives på, og stor tro på betydningen av tilbudet dere gir.

Både forebyggende og helsefremmende arbeid er viktig. Kompasset er til for unge mennesker og bidrar slik sett til å forebygge livslange konsekvenser av en oppvekst preget av alkoholmisbruk. Oppvekst i en familie med alkohol- eller annet rusmisbruk kan gi tung bagasje. Kompasset bidrar til å åpne denne bagasjen, sortere og rydde i den slik at den kan bæres gjennom livet. Mestringsevnen kommer til syne og styrkes. Jobben som gjøres i Kompasset, er helsefremmende. Samfunnsøkonomisk får vi flerfoldig igjen for denne jobben.

Vi skylder dem som har opplevd en belastende oppvekst, som ikke ble sett den gangen de så sårt trengte det, å vise at vi ser dem i dag. Kompasset er med på å synliggjøre denne gruppen og står for et viktig menneskesyn som bygger menneskeverd. Derfor er det viktig at Kompasset består.

Intervjuet av Ingvil Øiestad Lovik og Bodil Lien

”Kompasset er med og synliggjør denne gruppen og står for et viktig menneskesyn som bygger menneskeverd”

Brukerrådsseminaret:

Brukermedvirkning i Kompasset

I Blå Kors Kompasset skal de unges stemme stå sterkt, og deres medvirkning skal være en selvfølge i arbeidet – både i det terapeutiske tilbudet, i driften og for kvalitetsutviklingen. Hjelpen Kompasset gir, skal ta utgangspunkt i de unges behov og problemstillinger.

Hver avdeling har et brukerråd bestående av to til åtte unge, som møtes jevnlig. Brukerrådet sikrer at Kompasset nyttiggjør seg de unges erfaringer og kompetanse. Brukerrådet består av unge som har vært gjennom en egen prosess, og de gjør en uvurderlig innsats for Kompasset.

De kommer med verdifulle innspill til det terapeutiske tilbudet, de er med på å foreslå og arrangere temakvelder, de kommer med innspill til formidlingsarbeid og markedsføring og mer til. Noen stiller opp i intervjuer, i media, holder foredrag og sprer selv erfaringer og kunnskap om det å vokse opp i familier med alkohol- og andre rusproblemer og om hva som har hjulpet dem med å håndtere slik bagasje.

De unge er uvurderlige i arbeidet med å markedsføre Kompasset og i å begrunne finansieringen av tilbudet.

Fra 2017 gjennomfører vi årlige tilfredshetsundersøkelser i Kompasset. Dette gir oss viktige tilbakemeldinger på tilbudet. I november 2017 arrangerte Kompasset også for første gang et erfaringsseminar for alle brukerrådene. Tolv unge og en ansatt fra hver avdeling reiste til Kompasset Sandnes en helg i november for å diskutere erfaringer fra arbeidet i brukerrådene, bli kjent og knytte kontakter. Tilbakemeldingene på seminaret var entydig positive, og dette blir forhåpentligvis et årlig arrangement. Én uttrykte det slik:

Seminaret hadde en helt unik påvirkning på meg i det at jeg for første gang følte meg hjemme i en gruppe som respekterte, lyttet til og forstod hva jeg hadde opplevd. Seminaret hadde altså en personlig dimensjon utover det å være et seminar for å høste erfaringer. Å få lov å delta på seminaret gir et sterkt ønske og sterk vilje til å bidra enda mer enn tidligere.

Froydis Eidheim

Brukermedvirkning står sentralt i Norge

Det er en lovfestet rettighet og dermed en plikt for offentlige helsetjenester å involvere brukerne. Brukeren skal være en likeverdig partner i diskusjoner og beslutninger som angår dem. Brukermedvirkning antas å ha en egenverdi og en terapeutisk verdi og er dessuten et virkemiddel for å kvalitetssikre tjenestene.

Brukertilfredshetsundersøkelsen:

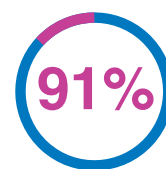
91 prosent fornøyde unge i Blå Kors Kompasset

I 2017 gjennomførte Blå Kors Kompasset for første gang en brukertilfredshetsundersøkelse. For å kunne kartlegge tilbakemeldinger og arbeide for videre kvalitetsutvikling i Kompasset vil vi gjennomføre årlige brukertilfredshetsundersøkelser fremover.

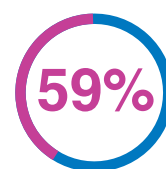
Fjorårets undersøkelse viser at Kompassets tilbud treffer målgruppen godt. 91 prosent oppgir å være svært fornøyd eller ganske fornøyd med hjelpen de har fått i Kompasset. Alle forteller at de er blitt møtt med høflighet og respekt. De rapporterer også at de har fått snakket om det som er viktig for dem, og at de opplever å ha hatt innflytelse på hjelpen de har fått. 90 prosent oppgir at de har hatt stort eller svært stort utbytte, og 59 prosent fungerer bedre i arbeid eller utdanning.

50 prosent måtte ikke vente på tilbud, og 44 prosent opplevde kort ventetid. Nye brukere finner Kompasset gjennom mange kanaler, men fastleger, andre profesjonelle hjelpere og privat nettverk er viktige inngangsporter. 35 prosent av dem som svarte, hadde hatt tilbud i Kompasset i seks måneder eller mindre. 50 prosent hadde hatt kontakt med Kompasset i mer enn ett år. 65 prosent hadde hatt fem eller færre samtaler i løpet av de siste seks månedene, og 80 prosent syntes de hadde fått et passelig antall timer.

90 prosent opplevde at Kompasset var lett å få kontakt med, og at tilbudet var tilpasset deres livssituasjon. 75 prosent er i arbeid eller utdanning samtidig som de får hjelp fra Kompasset.

91% oppgir å være svært fornøyd eller ganske fornøyd med hjelpen de har fått i Kompasset

59% oppgir å fungere bedre i arbeid eller utdanning etter å ha gått hos Kompasset

Ny avdeling på Lillehammer

I oktober fant den offisielle åpningen av Kompasset Lillehammer sted. Varaordfører i Lillehammer Ingunn Trosholmen åpnet med en sterk og engasjerende tale. Så klippet hun snoren sammen med varaordfører i Øyer, Mari Helene Botterud. Generalsekretær Jan Elverum, divisjonsdirektør Magnar Lie og leder for Blå Kors Kompasset, Frøydis Eidheim, fulgte med flotte taler. Carol og Thor Kvande gledet oss alle med nydelig musikk. Lillehammer kommune, DPS, politikere og helsearbeidere fra ulike deler av Hedmark og Oppland var representert.

Divisjonsdirektør Magnar Lie med de to nyansatte terapeutene i Kompasset Lillehammer, Kristine Børli Nyhus og Cathrine Dahle. Th. virksomhetsleder Frøydis Eidheim. Foto: Sten Magne Berglund

Fra fagpersonen:

Ingen barn skal behøve å vokse opp med fulle foreldre

Gard Olav Berge
psykologspesialist og
terapeut ved Kompasset
Sandes
Kronikken stod først på
trykk i Stavanger Aften-
blad, 14. oktober 2017

Foreldre som drikker for mye, klarer ikke å være oppmerksomme, støttende, forutsigbare og nærværende omsorgspersoner. Mange vet, men griper ikke inn.

Forsømte, krenkede barn som vokser opp med vedvarende stress og usikkerhet, er i høy risiko for å få langvarige psykiske, somatiske og sosiale problemer.

De siste 25 årene har vi sett at hvordan det er for barn å vokse opp i hjem med alkoholmisbruk, har fått mer oppmerksomhet. Nå tas temaet opp i dokumentarfilmen *Natta pappa henta oss*. Nylig gikk også teaterforestillingen *Fire begravelser og ett bryllup* på Rogaland Teater, og nå går tv-serien *Forført av spriten* på NRK. Paal-André Grinderud brøt tausheten i 1992 da han fortalte sin historie i boken *Alene – nå igjen*. Stadig flere har våget å stå frem og fortelle om omsorgssvikt i familier med alkoholproblemer. Med sin åpenhet har de bidratt til å oppheve det norske samfunnets fortieelse og tabuisering av et stort folkehelseproblem.

Den 19. oktober var det i Stavanger en spesialvisning av *Natta pappa henta oss*. Filmen handler om regissøren Steffan Strandbergs egen oppvekst med en mor med store alkoholproblemer. Filmens tittel er en hyllest til en far som tok ansvar og reddet sine barn ut av vanskelige oppvekstforhold. Etter visningen var det en samtale der regissøren, representanter fra lokalt hjelpeapparat, brukere og politikere deltok.

Deler foreldrenes skam

I Norge er det 100 000 barn som har foreldre som drikker så mye at det går ut over omsorgen, 8 prosent av befolkningen (400 000 i et land med 5 millioner mennesker), to i hver skoleklasse. Det handler om familier der det finnes gode stunder og kjærlighetsopplevelser, men der foreldre også utsetter barn for krenkende og vonde opplevelser. Med den tilknytningen barn har til sine foreldre, blir de en del av sine foreldres skam, og skammen fester seg som en opplevelse av å være feil, uelsket og uten verdi. Mange i og utenfor familien vet om at foreldrenes rusmisbruk er en stor belastning for barna, men forholder seg passive. Man blander seg ikke inn i andres privatliv, og barna er lojale og tier om det som er vanskelig.

I barnas liv blir skammen en bremsekloss for utvikling, og livet preges av usikkerhet, bekymringer, stress, ensomhet og taushet.

Skader barns utvikling

Oppvekst med mange gjentatte skremmende erfaringer preger barns oppfatning av seg selv og andre mennesker, og hva de kan forvente seg av livet. I oppveksten møter barn mange utfordringer som gjør at de blir frustrerte, sinte eller skremte. Det er normalt. Da trengs det oppmerksomme, støttende, forutsigbare og nærværende omsorgspersoner, og aller helst skal det være mor og far. Foreldre som drikker for mye, setter seg selv ut av spill og får ikke

Illustrasjonsfoto: Bjørn Stuedal

til dette. Det får barn til å føle seg avvist, at de er i veien, at de er til bry og ikke gode nok. Det fører til dyptgående usikkerhet om egen betydning. Barn trenger å kjenne seg dyrebare og elsket for å oppleve at de har verdi. De skal ha opplevd trygg avhengighet til omsorgspersoner for å kunne knytte seg til venner og kjærester.

Hver tredje kan trenge hjelp

Hvordan går det så med dem som får en barndom preget av foreldres drikking? De fleste klarer seg, men de forteller lite til andre om hva de har strevd med, og hva som er vanskelig. Ofte blir de andres hjelpere, gode til å lytte, omsorgsfulle, oppmerksomme på andres behov. Folkehelseinstituttet har gjort beregninger som tilsier at en tredjedel av dem som vokser opp med foreldres rusmisbruk, kan trenge hjelp. Forsømte, krenkede barn som vokser opp med vedvarende stress og usikkerhet, har høy risiko for å få langvarige psykiske, somatiske og sosiale problemer. Det betyr vansker i parforhold, i forholdet til egne barn, i vennskap, i arbeid og skolegang og høy risiko for å ende opp i utenforskap, uførhet og eget rusmisbruk. Samfunnets forståelse av hva det inne-

bærer å vokse opp i skjult omsorgssvikt, har ført til politisk vilje til etablering av hjelpetilbud for barn og unge som er pårørende. Det er bra, og det trengs flere.

Mange vil kjenne seg igjen

Natta pappa henta oss forteller om oppvekst hos en mor med store alkoholproblemer, men den forteller også om far som var satt til side og tvunget til å se på at hans barn hadde det forferdelig – og om at han til slutt ikke orket å være passiv, men tok ansvar og kidnappet barna. I løpet av de siste sju årene har Blå Kors Kompasset – et lavterskeltilbud til tenåringer og unge voksne som har vokst opp med foreldre med alkoholproblemer – møtt 1500 unge. Mange vil kjenne seg igjen i Strandbergs film. Altfor mange av de unge har fortalt om en barndom der «mange visste, men ingen gjorde noe». Jeg håper filmen øker forståelsen for at voksnes ansvar for barns fremtid rekker ut over egen familie. La oss være modige og handlekraftige nok til å ta kontakt med barna, og sørg for at nødvendige grep blir tatt! Ingen barn skal behøve å vokse opp med fulle foreldre.

Fra avdelingene:

Trømsø

Brukerrådet hos oss ble etablert i 2017. Brukere har sammen med ansatte deltatt i formidlingsarbeid rettet mot andre hjelpere, lokale politikere og i media. Politikere besøkte brukere og ansatte under et frokostmøte før jul. Kompasset var sammen med Kirkens Bymisjon invitert til kronprinsparets gjestebud i Tromsø i november.

Sandnes

Aldri har flere funnet veien til Kompasset Sandnes enn i 2017. I tillegg til samtaler og grupper var et høydepunkt teaterforestillingen *Fire begravelser og ett bryllup*, hvor 80 av Kompassets unge satt i salen. Kinopremieren på *Natta pappa henta oss* var også en flott opplevelse. Det samme var brukerrådets første erfaringsseminar hvor vi var vertskap.

Lillehammer

Vi hadde en flott åpning av Kompasset Lillehammer 30. november. Politikere og representanter fra kommune, skole og helsetjeneste var til stede på feiringen. Vi fikk en flying start med visningen av filmen *Natta pappa henta oss*. Vi jobber med markedsføring av tilbudet vårt og er glad for at nye unge oppdager og finner fram til oss.

Oslo

Kompasset Oslo har hatt stor pågang av unge i 2017. Vi har styrket gruppetilbudet vårt, og det er full fart i formidlingsarbeidet. Vi har etablert kontakt og har samarbeid med mange nye enkeltpersoner og miljøer. Vi har også hatt flere nyansettelser og er glade for de nye kollegaene våre.

Bergen

Det er gledelig at stadig flere tar kontakt for å få behandling her. Vi har flere grupper gående for å ha et tilbud til flest mulig. Filmen *Natta pappa henta oss* samlet flere aktører til panelsamtale, hvor også vi deltok. Før jul fikk vi besøk av helsebyråden i Bergen kommune i forbindelse med en av våre temakvelder.

Trondheim

Tilstrømmingen av nye unge fortsetter, og flere unge søker seg til temakvelder og våre gruppetilbud. Vi hadde en verdig markering av femårsdagen til Kompasset Trondheim med jubileumsfrokost i november, som også ble en tydelig markering av verdigrunnlaget vårt. En av de unge ved Kompasset holdt et sterkt foredrag sammen med sin barneskolelærer med foredraget *Du så meg*.

Tall fra Blå Kors Kompasset 2017

1567

Antall unge som har søkt
hjelp siden oppstart

603

Antall unge som fikk
fikk hjelp i 2017

308

Antall unge som var
nye i Kompasset i 2017

ALDER:

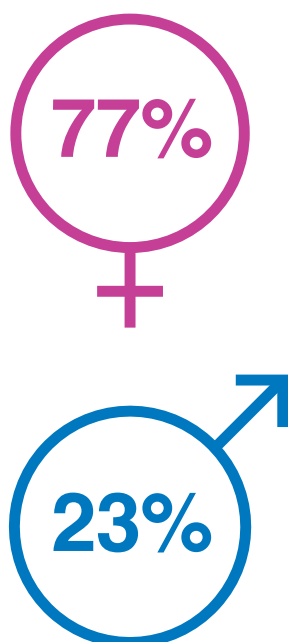
12% **62%** **25%**

13 - 18 år

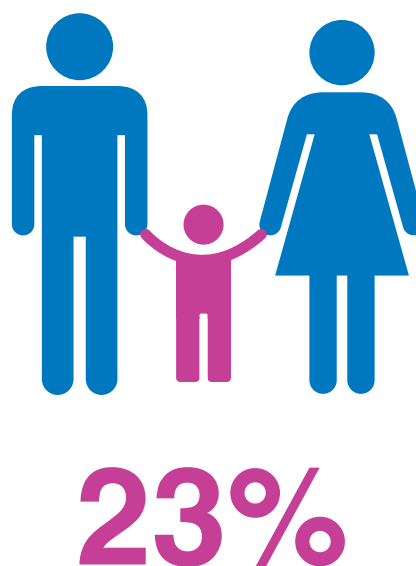
19 - 29 år

30 - 35 år

KJØNNSFORDELING:

ANTALL UNGE SOM HAR BARN:

FORELDRE:

62% Har foreldre som aldri har søkt hjelp for sine rusproblemer

8% Har foreldre som har blitt varig rusfrie etter å ha søkt hjelp

Hovedvekten av de som søker hjelp for sine utfordringer har foreldre som ikke får gjort noe med sine rusproblemer, og dette er belastninger barna må leve med i både barndom og voksenliv

LANGVARIG BELASTNING:

Gjennomsnittlig antall år i barndommen med foreldres rusproblemer

12år

48% utsatt for fysisk vold i barndommen

67% utsatt for psykisk vold i barndommen

17% utsatt for seksuelle krenkelser i barndommen

41% har opplevd selvmord eller selvmordstrusler fra sine foreldre

GRAD AV TABUISERING:

31% har ikke snakket med noen

34% har ikke snakket med noen utenom familien

31% har snakket med offentlig hjelpeapparat eller skole

De unge oppgir at de opplever ensomhet og at det har vært lite støtte og relevant hjelp i oppveksten. De fleste som har snakket med noen andre om problemene har holdt det innenfor familien og eventuelt nære venner

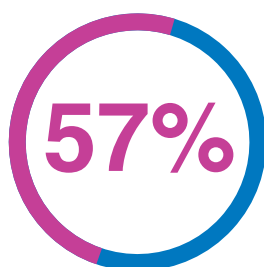
HVOR MANGE UNGE HAR MOTTATT HJELP TIDLIGERE?

66%

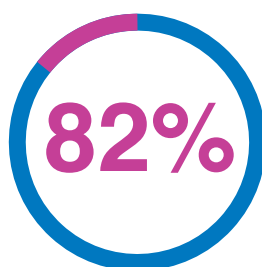
har mottatt/søkt hjelp tidligere

Dette er et høyt tall og inviterer til å finne ut mer om hvorfor denne hjelpen ikke har vært tilstrekkelig

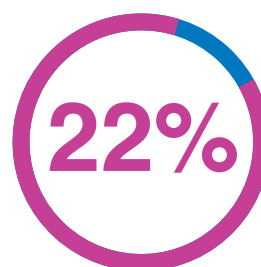
KONSEKVENSER FOR LIVET:

har vansker med å stå i jobb eller fullføre skole/utdanning

har utfordringer i relasjoner til familie, venner og partner

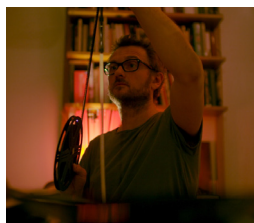

er bekymret for eget forhold til alkohol eller rusvane

Tallene viser hvor alvorlig belastningen er over lang tid og hvor alvorlige konsekvensene er for livskvaliteten. I 2017 var det 77% av de som mottok hjelp som har svart på spørreskjemaet vårt. Spørreskjemaet er gitt ved oppstart i terapi og erfaringen tilsier at det er en viss grad av underrapportering om belastningene i oppveksten hos de som søker hjelp. Vi fortsatter kartleggingen av de unges belastninger og konsekvensene det har for livet deres.

Film, teater og Kompasset:

Natta pappa henta oss

Filmskaper Steffan Strandberg forteller fra samarbeidet med Kompasset: Vi jobbet sammen for å skape flere rom som gjør det lettere å snakke om vanskelige ting knyttet til omsorgssvikt, viktigheten av at barna snakker med noen voksne og søker hjelp. Det er viktig å få vekk skammen som er knyttet til at foreldre ruser seg. Filmen setter i gang tanker hos både barn og voksne som kan være starten på endring.

Da moren til Steffan døde, følte han ingenting. Ikke sorg. Ikke lettelse. Hvordan ble det sånn? *Natta pappa henta oss* er regissøren Steffan Strandbergs fortelling om sin oppvekst med en alkoholisert mor og om natten som ble avgjørende for han og lillebroren. Gjennom amatørfilmopptak fra barndommen, Strandbergs animasjon og med hans egen sønns fortellerstemme får vi formidlet en sterk historie om håp, smerte, frykt og forsoning.

Blå Kors har samarbeidet med Indie Film og gitt innspill til produksjonen siden 2013. I forbindelse med premieren i oktober 2017 fikk filmen betydelig oppmerksomhet i aviser, TV, radio og sosiale medier. Kompasset bidro med sin fagkompetanse og sitt nettverk i forbindelse med lanseringen av filmen.

I alle seks byene hvor Kompasset har avdelinger – fra Tromsø i nord til Sandnes og Oslo i sør – ble det arrangert spesialvisninger etterfulgt av panelsamtaler hvor terapeuter og unge fra Kompasset, ulike fagpersoner, politikere og samfunnsdebattanter deltok. Det ble svært engasjerte samtaler og diskusjoner om hvilke konsekvenser det kan ha å vokse opp med rus i hjemmet, og hvilken hjelp som kan være nyttig. Samtidig ble ansvaret vi alle har for å se og gjøre noe for sårbare barn, satt i fokus. Politiske tiltak som gjør en forskjell for denne gruppen unge, ble etterlyst.

Hittil har 10 000 personer sett filmen. Vi håper filmen og dens oppmerksomhet kan bidra til at flere unge benytter Kompassets tilbud.

En sterk og modig historie om trangen til å bli sett og elsket

Morten Joachim vokste opp med narkomane foreldre og en narkoman bror. I dag er han en vellykket regissør og dramatiker. *Fire begravelser og ett bryllup* er fortellingen om livet til Morten Joachim, fremført av han selv. Det er en rørende, overraskende og morsom historie som får oss til å le og gråte.

Det er en fortelling om menneskene Morten Joachim mistet – og om det mennesket han selv ble – og om innsikten og håpet han fant på veien. Selv kaller han forestillingen en hyllest til forsoningen. I teaterstykket sier han:

Jeg har alltid levd i håpet om at mamma og pappa skulle gjenoppstå – som to stykk fugl føniks. Jeg håpet Anne Grethe kunne bli mammaen min igjen gjennom å finne kraft til å overvinne rusen, av ren kjærlighet til meg. Og jeg håpet at Øystein skulle bli pappa og sette seg ned med meg og prate. Ta et oppgjør og si: Du, dette blei helt feil – det var min skyld at jeg kom i fengsel, og det var min feil at du hadde en helt dustete barndom i begynnelsen. Jeg orka ikke kjempe lenger, og det er jeg lei meg for, for du var verdt å kjempe for, men jeg var ikke sterk nok. Men så blei det aldri slik. De var jo ikke sterke nok, simpelthen.

Kompasset har ved to anledninger invitert til lukket forestilling med *Fire begravelser og ett bryllup*. I september 2017 fylte Kompasset Sandnes intims scenen ved Rogaland Teater til randen med 80 mennesker i målgruppen vår.

Etter forestillingen var det panelsamtale med Morten Joachim, terapeuter og brukere fra Kompasset. I tillegg var det anledning å stille spørsmål fra salen.

I samtale med Kompasset forteller Morten Joachim at han opplever det som en veldig givende forestilling å spille. – Forestillingen har en reell betydning for meg. Den har blitt et overskuddsprosjekt i møte med publikum. I dette møtet skal det ikke undervises eller være noen form for måloppnåelse. Jeg er opptatt av at forestillingen byr på en reflekterende reise.

Deler av teksten er hentet fra Riksteaterets omtale av forestillingen.

Litt av hvert:

Gruppetilbudet i Blå Kors Kompasset

Kompasset tilbyr gruppeterapi, både som supplement til individualterapi og som selvstendig behandling. Å delta i gruppe er virksomt på flere måter. Mange av de unge trekker særlig frem at det er betydningsfullt å møte andre med samme bakgrunn. Det er godt å kjenne at man ikke er alene om å streve, og samtidig kan andre ha nyttige og inspirerende erfaringer.

I Startgrupper er undervisning kombinert med samtale og erfaringsutveksling, hvor deltagerne kommer inn på temaer som utviklingstraumer, grensesetting, eget forhold til rusmidler, tilknytning og selvkritikk. Prosessgrupper jobber mer rendyrket med samtale omkring temaer som deltagerne selv bringer med seg inn i rommet. Gruppene er kilde til ny forståelse, refleksjon og samhold. Samtidig kommer mange i kontakt med følelser det kanskje tidligere har vært vanskelig å forholde seg til. Nye perspektiver og løsningsstrategier vokser frem i samtalene. En av deltagerne har skrevet dette om sine erfaringer med gruppeterapi i Kompasset:

«Å vokse opp med en far i aktiv rus og å holde det hemmelig for omgivelsene ga meg en ensomhetsfølelse jeg aldri har vokst fra. Jeg har alltid følt meg annerledes, men hos Kompasset fikk jeg for første gang oppleve et fellesskap med andre som meg selv.»

Foredragsvirksomhet og formidlingsarbeid

Blå Kors Kompasset har i 2017 hatt en omfattende foredragsvirksomhet, for å spre kunnskap om målgruppen og kjennskap til Kompassets tilbud. Foredragene, totalt 56 i tallet, har vært på skoler, universitet og høyskoler, hos psykisk helsevern, tverrfaglig spesialisert rusbehandling, kommune- og skolehelsetjeneste og ulike seminarer og konferanser. I tillegg har vi stått på stand og drevet målrettet informasjonsarbeid mot nye unge og fagmiljøer, både gjennom sosiale og tradisjonelle medier.

Fra ledergruppen

Kompasset vokser. Over 600 unge har oppsøkt oss i 2017. Vi har utvidet gruppetilbudet vårt, og i høst åpnet vi vår sjette avdeling i Lillehammer. Vi jobber hver dag for at flest mulig unge som har vokst opp med foreldre som drikker for mye eller ruser seg på annen måte, skal få kjennskap til Blå Kors Kompasset og få muligheten til å benytte seg av tilbudet vi gir. Dette er en jobb vi ikke gjør alene: De unge som kommer til oss, brukerrådene og våre mange samarbeidspartnere er uvurderlige ambassadører for Kompasset og tilbudet vårt. Vi er heldige som har så mange med på laget og som gir stemme til vår sak!

Foto: Ellen Anker Storset

Her finner du oss:

- **Tromsø**
- **Trondheim**
- **Lillehammer**
- **Bergen**
- **Oslo**
- **Sandnes**

